

Hjälpen till U-länderna I

Under loppet av de allra senaste åren har frågan om hjälpen till de s.k. utvecklingsländerna kommit att skjutas i förgrunden för den allmänpolitiska debatten. Detta gäller i en rad länder. Vårt land utgör som bekant inte något undantag, vilket bl.a. framgår vid ett studium av hur svensk dagspress är från år ägnat frågan ett växande intresse. Ett sådant studium har f.ö. också gjorts och en redogörelse för resultatet återfinns i det senaste numret av *Statsvetenskaplig Tidskrift*. Ifrågasvarande undersökning omfattar 42 svenska dagstidningar. Under loppet av år 1952 ägnade dessa blott tre ledarartiklar åt frågan om hjälpen till utvecklingsländerna, men år 1959 uppgick antalet till 103. Det finns goda skäl att antaga, att detta antal under de närmast följande åren kommer att undergå en ytterligare och sannolikt också mycket kraftig stegring.

I flera av världens industrinationer — och då främst Förenta Staterna — är det inte bara på det sättet, att själva frågan om den internationella hjälpverksamheten ägnas sitt mer eller mindre teoretiska intresse. Verksamheten har också i betydande utsträckning tagit sig konkreta uttryck. För innevarande budgetår uppgår USA:s utlandshjälp till ett värde av mer än 4 miljarder dollar. Häremot framstår den aktuella svenska hjälpen till utvecklingsländerna som — per invånare räknat — tämligen obe-

tydlig. Självfallet är det emellertid blott en tidsfråga tills vi även hemma i vårt land låter frågan om denna hjälp lämna diskussionsplanet, på vilket den väsentligen alltjämt befinner sig, för att låta den bli föremål för beslutsam och konkret insats. Om detta förefaller de flesta vara ense. Den internationella utvecklingen synes här tala ett tillräckligt entydigt språk — för att det internationella kraftspelet inte skall leda till katastrof är det nödvändigt att få till stånd en "världsekonomi" med alla jordens länder som medlemmar och med "harmonisering" av det ekonomiska utvecklingsförloppet i både fattiga och rika länder som bärande innebörd.

Som så ofta är det alltså inte den allmänna tendensen i det internationella utvecklingsförloppet, som erbjuder de största svårigheterna att bedöma. I detta som i så många andra fall synes problemet i stället vara att söka bestämma det tempo, med vilket förloppet sker. Det är emellertid inte ovanligt att kunna iakttaga en benägenhet att brodera kring vad som förefaller vara ett utvecklingsförlopps mer eller mindre uppenbara inriktning, medan vad som kanske just är det verkliga problemet — att ange tempot — blir mer eller mindre bortglömt och då överhuvudtaget inte ens presenterat som något problem.

När det gäller frågan om hjälp till ekonomiskt och samtidigt vanligen politiskt-administrativt mindre utvecklade länder,

är det förvisso en fråga, som i den politiska vokabulären kommit att få den i och för sig hedervärda positionen av att tillhöra avdelningen för "frågor av ständigt växande betydelse". Likväl förefaller det inte utslutet, att vi plötsligt kan komma att ställas inför en situation, som är ägnad att erbjuda de efterkloka ett tacksamt tillfälle att framhålla, hur utomordentligt betydelsefullt det hade varit, om den internationella hjälpverksamheten hade hunnit få alla de industriellt utvecklade ländernas helhjärtade stöd samt därtill fastare och kanske även mer effektiva former. Vilka krafter kan tänkas mäktiga nog att försätta oss i en sådan situation?

Den kanske största risken för att maktbalansen ute i världen i framtiden skall komma att rubbas på ett för den fria världen ödesdigert sätt torde härröra från vad som kan bli resultatet av Sovjet—Kinas "vänskapsoffensiv" mot utvecklingsländerna. Inte minst finns det här anledning att notera, hur Kinas aktivitet inom berörda delar av världen och då kanske i första hand inom vissa afrikanska områden på den allra senaste tiden kommit att månad för månad undergå en utomordentligt stark stegring. F.n. finns exempelvis inte mindre än drygt tjugotalet kinesiska radiosändare, som sänder till olika afrikanska språk och dialekter översatt propaganda.

Både amerikanare och ryssar har i stor utsträckning misslyckats, när det gäller att vinna de fattiga folkens förtroende. Måhända har de gula kineserna med fattigdomen och den industriella efterblivenheten som aktuella och ännu delvis olösta problem större förutsättningar att vinna dessa folks förtroende och uppriktiga vänskap. Här öppnar sig för den fria världen i hög grad oroande perspektiv. Att hoppas på att den bland utvecklingsländerna starkt stegrade kinesiska aktiviteten skall leda till en konflikt inom östblocket, kan man möjligen hoppas på men knappast räkna med. Vad som på senaste tiden har skett kan nämligen vara resultatet av en medveten och av lämplighetsskäl dikterad rollfördelning. Sovjet svarar för den militärtekniska utvecklingen inom östblocket och har därjämte världsrymden som sin speciella "in-

tressezon", medan Kina inriktar sina krafter på att till sig och östblocket knyta de s.k. utvecklingsländerna.

Kinas plötsligt och starkt stigande intresse för att engagera sig i hjälpen till utvecklingsländerna, har naturligtvis varit ägnat att inom den fria världen väcka både uppmärksamhet och oro. Vi skall emellertid inte heller blunda för de risker, som sammanhänger med att inom västvärlden odla en slags dubbelmoral — att känna medlidande med de fattiga folkens situation men att ändå avstå från att ge hjälpen den omfattning och de effektiva former, som på ett mer påtagligt sätt skulle kunna lindra det armod, i vilket en så stor del av jordens befolkning lever. Resultatet av en sådan dubbelmoral kan bli, att underlag skapas för explosionsartade förändringar inom folkopinionen eller — annorlunda uttryckt — en tummelplats för demagoger, med allt vad detta kan tänkas leda till.

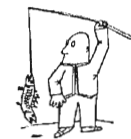
Det torde finnas skäl för att i högre grad än vad som faktiskt sker beakta de risker, som är förenade med alltför våldsamma förändringar i attityden till utvecklingsländernas problem. Till en viss grad är säkerligen sådana förändringar värda att eftersträva! Här finns anledning att erinra om vad som skulle kunna anges som en historisk parallell, nämligen Marshallhjälpen. Det torde stå utom all diskussion, att denna inte hade kunnat realiseras, därest det inte varit möjligt att först åstadkomma en högst påtaglig förändring i det amerikanska folkets inställning om vilka problem USA bör befatta sig med. De många tusen Europaresor, som under åren efter kriget, företogs av amerikanare i "opinionsbildande ställning", spelade säkerligen i det sammanhanget en betydande roll. Det blev en "statussak" att ha varit i Europa och samtidigt kom det att höra till "god ton" att ha en positiv attityd till Europas återuppbyggnadsproblem — en attityd som f.ö. sedermera kommit att gälla en rad andra europeiska problem. Det är här frågan om en synnerligen genomgripande och samtidigt för tillfrisknandet i världen mycket betydelsefull attitydförändring.

På samma sätt som 1940- och 1950-talens Europaresor ledde till att USA:s syn på Europa kom att undergå stora förändringar,

har de allra senaste årens Rysslandsresor satt sina mycket djupa spår i den amerikanska opinionsbildningen. Närmast i tur står utvecklingsländerna! Även den svenske turisterna söker sig nya resmål. Tusentals människor kommer under loppet av de närmast följande åren att direkt konfronteras med utvecklingsländernas problem och det är dessa människor, som kommer att i första hand bestämma den allmänna opinionens attityd till frågan om hjälpen till utvecklingsländerna. Det finns goda skäl för att räkna med en här antydd utveckling och därmed är också sagt, att den internationella hjälpverksamheten redan om några år kan tänkas tillhöra de verkligt centrala politiska frågorna och då inte blott — som redan kan sägas vara fallet — i USA utan även i flertalet av Europas stater och däribland även Sverige.

Ett hos den allmänna opinionen framväxande underlag för ökad hjälp till de s.k.

utvecklingsländerna utgör i och för sig inte någon garanti för att hjälpen skall komma att få den bästa och effektivaste utformningen. Att finna vad som kan anses utgöra en sådan utformning är självfallet inte alldeles enkelt. Det finns därför också skäl att redan på nuvarande stadium söka komma till klarhet med vad som kan bedömas vara de lämpliga formerna för den internationella hjälpverksamheten. I vårt land synes detta blott i ringa grad varit målsättningen för den debatt, som sedan några år tillbaka förts i hithörande frågor. Vad som i stället avhandlats har varit hjälpens storlek *på lång sikt*, vad som bör vara motiven för den internationella hjälpverksamheten etc. *På kort sikt* måste det vara mer angeläget att söka utarbeta ett program för hjälpens närmare utformning. Inom de politiska partierna i vårt land har någon debatt med ett sådant program som målsättning veterligen inte ägt rum.

Om krubbiteri

— en kuslig studie i det instängda, snöpta jagets krubbiteri.

Recension i Vi